

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 60 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11953.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, sreda 4. decembra 1940

Cena posamezni številki din 150

Več treba zaslužiti

Če hoče gospodarski človek zadostiti vsem svojim nalogam in dolžnostim, mora vedno več zaslužiti. To zahtevajo od njega država in samoupravna telesa, to zahtevajo socialne in dobrodelne ustanove, to zahtevajo njegovi nameščenci in to zahteva navsezadnje tudi njegova rodbina. Zaradi vojne in druginje so se povsod povečali izdatki. Država mora silno zvišati izdatke, zato mora dobiti tudi nove dohodke in zato je prisiljena, da zviša davke, takse in pristojbine, zato je zvišala železniške in poštne tarife, zato zahteva povsod višje dohodke. V glavnem pa morajo prevzeti zvišanje davčnega bremena na sebe gospodarski ljudje. Morajo zato več zaslužiti ali pa napraviti svoje premoženje oziroma propasti, če ne delajo samo z lastnim kapitalom.

Tudi zaradi zvišanih samoupravnih bremen morajo gospodarski ljudje zaslužiti več. In čisto nemogoče bi bilo, da bi podjetja plačevala višje socialne pristojbine, da bi pomagala tudi dobrodelnim organizacijam, če se tudi njih zaslužek ne zviša. Prav tako pa bi bilo izključeno, da bi mogli delodajalci pristati na zvišanje plač svojih nameščencev in čeprav bi bilo to zvišanje tako zelo potrebno, če se ne bi zvišal tudi njih zaslužek. Kajti jasno je, da z enakim zaslužkom ni mogoče dolgo plačevati višjih izdatkov. Končno pa je tudi jasno, da druginja zahteva večje izdatke tudi za vzdrževanje rodbine podjetnika in tudi ta zvišani izdatek zahteva zvišani zaslužek.

Navsezadnje, prav za prav pa v prvi vrsti mora zaslužiti gospodarski človek vedno več tudi zaradi svojega podjetja. Za izpolnitev svoje zaloge, za nabavo novega blaga potrebuje vedno večje zneske. Če je prej zadostovalo 100.000 dinarjev za nabavo blaga, danes morada ne zadostuje niti 150.000 dinarjev. Gospodarski človek potrebuje vedno več denarja, čim več ga je v prometu in čim manjša je njegova kupna moč.

Vse torej zahteva od gospodarskega človeka, da poveča svoje izdatke, istočasno pa bi hoteli vsi omejiti njegov zaslužek na minimum. Država predpisuje brutozaslužek trgovcev, in sicer znatno pod mero, ki je bil sicer običajen. Poleg tega se v uvajanju vedno novih monopolov neprestano omejuje obseg trgovine, da se tudi zaradi tega zaslužek trgovca manjša. Z uvajanjem raznih kontrolnih ukrepov se uvajajo tudi nove pristojbine, ki gredo na račun trgovca, da se tudi zaradi tega zmanjšuje njegov zaslužek. Vedno večje število predpisov zahteva poleg tega od trgovca in gospodarskega človeka nastavitve novih pisarniških moči, kar zopet pomeni zvišanje režijskih stroškov in zmanjšanje zaslužka. Čim bolj pa pritiska druginja, tem bolj narašča tudi socialni davek, tem večji je narodni davek. Skratka: na vsej črti mora izdajati gospodarski človek več, možnosti zaslužka pa se mu vedno bolj zapirajo.

Ni treba posebne uvidevnosti, da se spozna nemogočnost takšnega stanja. Če se zahteva od gospodarskega človeka vedno več, se mu mora dati tudi vedno več možnosti za zaslužek. Eno ali drugo, ker tretje možnosti ni. Zato pa imajo

listi, ki nalagajo gospodarskemu človeku vedno nova bremena, tudi dolžnost, da mislijo na to, kako bo mogel gospodarski človek ta bremena zmagovati. Zato morajo videti v njem pomočnika, ki z napromom vseh svojih sil, s tveganjem svojega kapitala zbira sredstva, ki so potrebna državi, samoupravam, socialnim ustanovam in nameščencem. Zato je iz temelja napačno, če izdaja oblast svoje ukrepe v obliki, ki kaže neko sovražno raz-

položenje do gospodarskih ljudi. To kaže popolno nerazumevanje funkcije zasebnega gospodarstva za javno gospodarstvo.

Zato pa je prav tako docela zgrešeno, če oblast ne upošteva potreb in zahtev gospodarskega človeka. Omalovaževati te zahteve in potrebe se pravi jemati gospodarskemu človeku možnost zaslužka, kar pa je isto, kakor uničevati viře, iz katerih dobe javna telesa in vse narodno gospodarstvo kritje za svoje

zvišane izdatke. Ozko mora sodelovati oblast z gospodarskimi ljudmi, da ti več zaslužijo in s tem omogočijo državi, javnim telesom itd. večje dohodke. Vsi, ki žive od zaslužka gospodarskih ljudi, morajo tem pomagati, da več zaslužijo in potem bo tu denar, ki ga zahtevajo in potrebujejo vsi. Na drug način pa se to ne more doseči in kdor jemlje gospodarskim ljudem možnost večjega zaslužka, ta uničuje sebi eksistenčno podlago.

na iniciativa pravilno funkcionirala je neobhodno potrebno, da se ustvarijo najprej za to potrebni pogoji. Eden teh pogojev je razumevanje z njene strani za državno diriganje in njena vera v njegovo stabilnost in pravilnost. Ta pogoj pa se more doseči pri nas izključno samo — ne s postavljanjem gospodarstvenikov pred izvršena dejstva, temveč — s sodelovanjem z njimi, z izvrševanjem vsega tega v zajednici z njimi.

Se en razlog je za to sodelovanje. Gospod predsednik kr. vlade je nedavno dvakrat zelo jasno poudaril, da je za pravilno reševanje sodobnih gospodarskih problemov potrebna predvsem izkušnja, poznavanje prakse, to je, da je gospodarska stvarnost bolj važna ko vse drugo.

Pri tem stanju stvari postaja sodelovanje z zbornicami v diriganem gospodarstvu, t. j. v izdelavi zadevne zakonodaje ko tudi v njeni uporabi bolj važno kakor prej, pa celo neobhodno potrebno. Ni pretirano reči, da je do prej navedenih negativnih rezultatov naše nove gospodarske politike v veliki meri prišlo iz razloga, ker tega sodelovanja ni bilo. S tem se tudi najbolj posajnujejo one pogostne spremembe in dopolnitve uredb, zakonov gospodarsko-politične narave. Navzlic temu pa se postavljajo naše zbornice iz dneva v dan pred izvršena dejstva, brez vsake možnosti, da bi vplivale na potek stvari in dogodkov, njihovim napovedbam in opazovanjem, ki jih vlagajo po zakonski dolžnosti, pa se imputira oboležje žaljivega kritiziranja in zato se odklanja sodelovanje z njimi z izgovorom, da nimajo razumevanja za velike naloge in reforme, ki jih nalaga sedanjost.

V zvezi s pogostnimi spremembami in dopolnitvami uredb naj nam bo dovoljeno, da mimogrede pripomnimo, da pomenijo te veliko nesrečo za naše gospodarsko življenje in tudi za sam uspeh zakonodaje.

Za gospodarsko življenje so nesreča, ker nič bolj ne vnaša v to življenje negotovosti, a negotovost je eden največjih neprijateljev, če ni sploh največji neprijatelj gospodarskega življenja. Brez vsaj relativne gotovosti ni niti količjak normalnega pridobivanja.

Za samo zakonodajo pa so te pogostne spremembe in dopolnitve nesreča, ker ji ubijajo ne samo v očeh gospodarstvenikov, temveč tudi izvršnih oblasti vsako avtoriteto.

Iz vseh teh razlogov in samo iz teh razlogov zbornice zlasti ne vztrajajo na potrebi zaslišanja zbornice, temveč na potrebi organiziranja stalnega in intimnega sodelovanja odločujočih državnih činiteljev z našimi zbornicami pri izdelavi naše nove gospodarske zakonodaje oziroma v diriganju našega gospodarstva. Pri tem se popolnoma zavedamo, da more imeti to sodelovanje, ki ga predlagamo, za posledico bolj počasno delo v tem poslu. Če pa je to sodelovanje eden bistvenih, če ne najbolj bistvenih pogojev za uspeh, potem so vsi drugi v primeri s tem malopomembni.

Vzroki naših gospodarskih neuspehov

Iz spomenice naših gospodarskih zbornic

II.

Ali tudi samo vprašanje cen oz. zatiranja druginje in brezvestne špekulacije se je obravnavalo nesistematično in enostransko. V prvi vrsti se mora poudariti potreba, da delujeta država in ljudstvo harmonično v smislu načel, po katerih se dirigira gospodarstvo. To diriganje se mora izvajati kot občni narodni in državni posel ter se mora pri tem doseči popolna koordinacija vseh stremiljenj.

Zal pa se tako ni godilo.

V prvi vrsti ni bilo potrebne koordinacije ter sodelovanja niti med ministrstvi, pa niti v okviru enega in istega ministrstva. Tako se je pogosto dogajalo, da je država, predstavljena v enem resoru delala eno, predstavljena v drugem resoru pa drugo ali popolnoma obratno. Ne občuti se edinstvo državne volje in linije, brez tega edinstva pa ne more biti uspešnega diriganja.

Zato naše zbornice tem bolj pozdravljajo nedavno napovedano misel o postavitvi enega dirigenta za gospodarsko politiko v nadi, da bo ta na višini svoje naloge, da bo opravljal svojo delikatno funkcijo v zajednici z legitimnimi zastopniki našega gospodarstva ter da bo izvedel ne samo edinstvo v diriganju našega gospodarstva, temveč tudi edinstvo v stremiljenjih in delu vsega državnega aparata in vsega naroda na tem polju.

Problem cen oziroma problem druginje ni samo problem brezvestne špekulacije. Zato ni njegova pravilna rešitev samo v rokah gospodarstvenikov. Poleg njih in poleg državnih faktorjev ima pri njegovem pravilnem reševanju ko tudi pri reševanju vsega vprašanja preskrbe tudi ves narod ne samo pravice, kakor se mu je dosedaj stalno govorilo, temveč tudi dolžnosti, in sicer velike dolžnosti.

Pri nas pa je to vprašanje postavljeno popolnoma napačno in vsa odgovornost za druginjo se je vrgla edino na trgovce, industrialce in obrtnike ter na njihovo čast.

Obtok bankoveev se je lani in letos znatno povečal. Država in samoupravna telesa so povečala bremena, ki bremena blago. Zvišane so bile tudi prevoznine. Delavske mezde se stalno dvigajo, povečujejo pa se tudi prispevki za socialno zavarovanje delavstva. Kmetovalci so v glavnem izvzeti iz kontrole cen za svoje proizvode ter so njih cene znatno poskočile. Surovine in drugo blago iz inozemstva so se ravno tako znatno podražile itd. Toda o vsem tem oziroma o vplivu vsega tega na cene v državi ni bilo z odločujočega mesta javnosti

nič povedano niti se ne dovoljuje, da se o tem kaj piše v listih.

Nasprotno se je delalo vse, da bi se razložila podražitev življenja kot posledica sramotne gospodarske špekulacije.

Tako se v bodoče ne sme delati! Jasno je, da mora biti diriganje gospodarstva ne v interesu gospodarstvenikov, temveč v interesu države in potrošnikov. Toda prav tako je jasno, da se morajo pri tem upoštevati tudi gospodarske stvarnosti in nemožnosti, torej tudi interesi, pravice in čustvovanje samih gospodarstvenikov. Pred vsem treba omeniti, da so gospodarstveniki tudi v veliki meri potrošniki raznega blaga ter jih zato cene zanimajo tudi kot potrošnike. Poleg tega so oni še vedno in bodo tudi še dolgo v bodočnosti najvažnejši nosilci našega gospodarstva in zato se ne sme storiti nič, kar bi ubijalo njih iniciativo za delo. Ne sme se negirati pravica gospodarskih ljudi na zaslužek. Ne sme se postopati proti gospodarstvenikom, kakor da bi bili paraziti ali celo narodni in državni neprijatelji. Ne smejo se posamezni primeri nepravilnega gospodarskega delovanja generalizirati, to je valiti zaradi tega krivda na ves stan. To se ne sme delati tudi zato, ker je danes bolj ko kdaj koli potrebno čuvati in razvijati moralno edinstvo naroda oz. družbe.

Zanemarijanje sodelovanja gospodarskih ljudi

Drugi zelo pomemben vzrok dosedanjih neuspehov naše gospodarske politike je v tem, ker so odločujoči zanemarjali sodelovanje gospodarskih ljudi v gospodarski politiki.

Nesporno je, da se sektor državnega gospodarstva v našem celotnem narodnem gospodarstvu veča. Ravno tako pa je nesporno, da se to njegovo prodiranje ne sme tako zelo širiti, da bi zavladal nad našim narodnim gospodarstvom. Naša država, tudi če bi bilo to zaželeno, z upravnim aparatom, s kakršnim razpolaga, ni sposobna za prevzem te težke, velikanske in usodne funkcije. Zato je nesporno tudi to, da je sektor zasebne lastnine in to se pravi zasebne iniciative mnogo bolj važen in po svoji funkciji še vedno zelo koristen za celoto našega narodnega gospodarstva ter da bo to tudi še dolgo ostal.

Pri takšnem stanju stvari se sodelovanje med državo kot dirigentom gospodarskega življenja na eni strani ter zastopniki zasebne-

Namesto tega je treba govoriti ne samo gospodarstvenikom in javnosti o pravicah »delovnega ljudstva« in o dolžnostih pridobitnikov do njih, temveč ravno tako tudi o nasprotnem, o interesih in pravicah pridobitnikov, pa tudi o dolžnostih »delovnega ljudstva« pa tudi same države do narodnega gospodarstva. Istočasno se mora ljudstvu jasno in glasno povedati resnica o vzrokih druginje, in sicer popolna resnica. Povedati mu je treba vse vzroke podražitev življenja pri nas, o katerih pa se je dosedaj namenoma molčalo. V ta namen bi bilo morda najbolje, če bi se ustanovila posebna služba, ki bi stalno in sistematično obveščala ljudstvo o aktualnih gospodarskih vprašanjih ter ga vzgojila ne samo za pravilno pojmovanje svojih pravic, temveč tudi svojih dolžnosti do celote.

Naziranje in smer dela, ki sta dosedaj vladala pri naših oblasteh in naši javnosti v tem oziru, se morata nujno in bistveno spremeniti. Vodita samo v zlo. Ubijata vsako iniciativo v gospodarskem življenju, povzročata nediscipliniranost in neinformiranost množic glede gospodarskih vprašanj ter ustvarjata razdor v narodu, ki more dovesti do najtežjih posledic. Pri tem pa državi in potrošnikom ne bi bilo niti najmanj pomagano. Nasprotno!

ga sektorja narodnega gospodarstva na drugi strani že iz taktičnih vzrokov vsiljuje kot neobhodna nujnost. Brez tega sodelovanja, sporazumnega diriganja ne bo funkcionirala zasebna iniciativa, ki je še vedno in še za dolgo glavni motor našega gospodarskega življenja. Bodisi iz nerazumevanja bodisi iz drugih razlogov ne bo funkcioniralo diriganje gospodarstva brez sodelovanja zasebne iniciative ter bo neizogibno neuspešno, če ne bo sploh popolnoma odreklo.

Na ta psihološki moment se pri nas ni mislilo. Pozabilo se je in se neprestano pozablja, da pomeni negovati in razvijati naše narodno gospodarstvo negovati in razvijati zasebno iniciativo. Da pa bi zaseb-

Izvajanje gospodarske zakonodaje

Glede uporabljanja zakonodaje je stvar še težja. Naše občne upravne oblasti, zlasti one prve stopnje, tudi pri najboljši volji ne

morejo zadostiti tem svojim novim dolžnostim. Dokazov za to je žal le preveč. Na te oblasti se ta zakonodaja ne sme več opirati. Niti ne bi

bilo prav, se varati, da se morejo v kratkem usposobiti.

Pri takšnem stanju je samo en izhod: ta posel se mora zaupati novemu posebnemu strokovnemu aparatu. Govori se, da se o tem v ministrstvu za trgovino in industrijo mnogo razmišlja in da se že izdeluje neka uredba v ta namen. Zbornice najiskreneje pozdravljajo to namero in podčrtujejo, da jo je brez ozira na morebitne materialne žrtve čim prej uresničiti.

In še nekaj! Tudi pri izvajanju nove zakonodaje treba angažirati zainteresirane gospodarstvenike po njihovih organizacijah. Tudi tu je neobhodno potrebno sodelovanje dotičnih oblasti in pridobitnikov. Razlogi so isti kakor za izdelavo zakonodaje. Brez tega komplicirani in občutljivi gospodarski stroji ne bo funkcionirali kakor treba in cilj bi bil zopet zgrešen. Če je zaradi tega potrebna reorganizacija prisilnih združenj, treba izvesti tudi to. Naše zbornice so pripravljene, da dajo v tej smeri pristojnim državnim činiteljem vse svoje bogate izkušnje na razpolago, samo da bi se čim prej rešili iz sedanjega nevarnega stanja in da bi se izdelal nov in koristen režim gospodarskega dela.

Za edinstvo gospodarskega območja

Nadaljnji neobhodno potrebni pogoj, že predpogoj za uspešno dirigiranje gospodarstva je edinstvo gospodarskega območja ter s tem v zvezi enotnost dirigiranja ko tudi enotnost njegovega izvajanja za vse državno ozemlje.

Ta postulat se nam kaže kot preveč jasna in upravičena zahteva, žal pa je nam dala tudi sama praksa le preveč pravice, da jo postavimo in zahtevamo. Neizogibna je potreba, da se v pogledu uresniči vsaj to, kar je predpisano s sporazumom z dne 26. avgusta 1939. ter uredbo o banovini Hrvatski. Brez tega ni uspešnega dirigiranja gospodarstva v državi, ki je sicer eno carinsko ozemlje. — Edinstvo carinskega območja brez edinstva trgovinskega območja je absurd.

Pripominjamo, da to potrebo uvidevajo sedaj in tudi priznavajo celo sami industrialci iz Hrvatske, o čemer pričča nedavna državna konferenca vseh zbornic v Zagrebu na povabilo zagrebške industrijske zbornice (glede prometa z usnjem. (Konec prihodnjic)

Komercialni tečaj za mizarje

Zavod za pospeševanje obrta Zbornice za TOI priredi za mizarje mojstre in pomočnike poseben komercialni tečaj, ki bo v Ljubljani v prostorih Tehnične srednje šole dvakrat na teden ob delavnikih med 18. in 20. uro zvečer. **Otvoritev tečaja bo ponedeljek 16. decembra ob 18. uri.** Pri tej priliki se bo dogovorno z udeleženci določilo, katere dneve v tednu bi bile nadaljnje učne ure. Poučevali se bodo: računstvo in kalkulacija, obrtno knjigovodstvo, nauk o menicah, čekovnem in hranilnem poštnem prometu, geometrija, sestavljanje računov in proračunov. Vseh učnih ur bo okrog 50. Pismene prijave za tečaj je treba poslati najkasneje do 10. decembra na naslov: Zavod za pospeševanje obrta Zbornice za TOI v Ljubljani.

Tečaj italijanske lire se ne bo zvišal

Nekateri naši listi so objavili vest, da zahtevajo Italijani zvišanje tečaja italijanske lire v trgovinski izmenjavi z našo državo ter da se je o tem govorilo, ko je bil v Rimu viceguverner Narodne banke dr. Belin. Ta vest je popolnoma neresnična ter Italijani sploh niso postavili takšne zahteve. Tečaj italijanske lire ostane nespremenjen in znaša 228 din za 1 liro.

Na prelomu

Nova usmeritev hrvatskega gospodarstva

Kdor kot mi trgovci budno zasleduje vsak pojav v razvoju našega gospodarskega življenja, je že zdavnaj moral opaziti, da je gospodarski razvoj tudi pri nas došel do peripetije in da mora kreniti v drugo smer. Povsod okrog vidimo stremjenja za preusmeritev gospodarskega življenja v duhu novega časa, s katerim dosednji gospodarski sistemi nikakor ne morejo več korakati. Dospeli smo do prelomnice tudi v našem gospodarskem življenju, ki pomenja opustitev dosedanjega liberalnega gospodarstva.

Nočemo se na tem mestu spuščati v teoretična razglabljanja o umestnosti raznih, v gospodarsko življenje narodov globoko posega-jočih ukrepov v inozemstvu, naglasiti pa moramo, da so tam že veliko prej prišli do spoznanja, da po dosedanji poti ne smejo več dalje, sicer se splošno začne negativna stran gospodarskega življenja, ki mora neizbežno privedi do popolnega poloma dosedanjega gospodarskega sistema.

Tudi v naši državi opazamo temeljit preokret, ki sicer v javnosti ni viden v večji meri, vendar se je začel počasen premik temeljev, na katerih sloni vse naše udejstvovanje. Zlasti to opazamo v sosednji banovini Hrvatski, ki je začela uvajati popolnoma nove gospodarske sisteme. Ali se bodo novi načini gospodarskega udejstvovanja obnesli, to bo pokazala bodočnost. Dejstvo je, da se iščejo nove poti, ker po dosedanjih ne smemo več dalje. Marsikaj se bo morda napačno prijelo, ne da se pa odreči dobra volja, predvsem pa se ne sme zanikati iniciativnost na polju iskanja novih smeri v gospodarskem življenju Jugoslavije.

Javnost je malo opazila važen dogodek, ki ga ima te dni zabeležiti iskanje novih poti v gospodarskem življenju Hrvatske. V soboto je bil v Zagrebu ustanovni občni zbor »Pohitac«. Naše časopisje, razen hrvatskega, temu dogodku ne pripisuje ravno velikega pomena, kar pa je popolnoma napačno. S pomočjo in pod vodstvom banske uprave se je s kapitalom 50 milijonov ustanovila družba, ki jo je smatrali za najvažnejšo gospodarsko ustanovo Hrvatske. Ustanovitev pomenja popoln in odločen preokret v gospodarskem razvoju sosedne banovine, kar bo kmalu vplivalo tudi na druge pokrajine naše države, predvsem na našo Slovenijo.

V glavnem gre, ako smemo rabiti ta izraz, za zamenjavo besede »kontrolac« z izrazom »načrtno gospodarstvo«. Ta beseda je za bodočnost program gospodarskega dela v banovini Hrvatski. Gre za poskus, kako naj bi se pod eno-

nim vodstvom napravil konec kaosu, ki ga je opaziti na vseh koncih in krajih v naši državi, pa tudi zastarelim metodam, ki nikakor ne spadajo več v novi čas, čigar začetek opazamo povsod. Vendar naj bi se pri tem pazilo na to, da se ne ustvari kolektivizem, ampak ohrani individualna iniciativnost, ker brez te nikakor ne gre, kakor nam kažejo zgledi v inozemstvu. Pri »Pohitac« gre torej za mešano podjetje ob direktni udeležbi in prevladajočem vplivu banske uprave, ki je tudi primerno zastopana v vodstvu tega velikega podjetja. Vse kaže, da ima pri tem važno besedo dalmatinska industrija, ki ima še veliko bodočnost.

Hrvatska je kot prva pokrajina naše države, ki je, kakor ves svet, dandanes na veliki prelomnici med preteklostjo in bodočnostjo, krenila na nova pota, od katerih si obeta izhod iz sedanje zagate, ki ji onemogoča vsak večji polet. Naši čitatelji vedo, da je hrbtenica vsega gospodarskega udejstvovanja in matica vseh tamošnjih organizacij »Gospodarska Sloga«, ki šteje danes že mnogo desetisočev članov in obsega vso Hrvatsko. Skupaj z bansko upravo

je »Gospodarska Sloga« doslej ustanovila tri velike organizacije gospodarskega značaja. Te so najprej »Pogodac«, ki ima isti pomen in značaj kakor »Prizadec« in ki v glavnem urejuje po določenem načrtu domače tržišče, zlasti pa preskrbo s prehrano in predelovanje živil, potem pa »Gimpex«, ki se predvsem bavi z izvozom in uvozom in je torej prevzela zunanjo trgovino »Prizadac«. Te dve organizaciji imata predvsem namen urejevati doma razmerje med uvozom in izvozom in skrbeti za to, da se blago, ki je na razpolago, pravilno razdeli. Tretja organizacija pa je sedaj »Pohitac«, ki ima tudi namen, urejevati razmere na industrijskem trgu in regulirati produkcijo.

Videli smo, kako se je začela sosednja Hrvatska prilagajati novim razmeram in je krenila na pota, ki se nam na prvi mah zde malce tvegana. Reči se mora, da so onstran Sotle bolj podjetni in da se ne boje neuspeha. Računajo tudi s tem, da se jim bo morda en ali drugi korak nekoliko ponesrečil, vendar vedo, da morajo tudi nekaj riskirati, ako si hočejo zagotoviti gospodarsko bodočnost.

A. B.

Gospodarske vesti iz Italije

Proizvodnja plutovine v Italiji

Po najnovjših podatkih znaša v Italiji letna povprečna proizvodnja plemenite plutovine 73.826 stotov in 16.598 stotov trde plutovine. Skupno vsa proizvodnja torej 90.424 stotov.

Proizvodnja masti

Po podatkih iz Rima se cenijo sedaj letna povprečna proizvodnja rastlinskih in živalskih maščob v Italiji takole:

stotov	
rastlinska jedilna olja	2.270.000
surovo maslo	500.000
maslo	2.000
slanina	1.000.000
druge maščobe	400.000

Skupno torej znaša proizvodnja jedilnih masti 4.370.000 stotov. Proizvodnja maščob je v dvigu.

Gradnja železnice v Albaniji

Italijanska poročevalska agencija »Informundusc« poroča: Gradnja železnice, ki bo šla iz Drača skozi Kavaio in Elbasan v Labinotio, krepko napreduje. V Labinotio bo zgrajena žična železnica, po kateri se bo prevažalo železo, ki se pridobiva v Podgradcu. Začeli so delati dva važna mostova čez reko Arzen.

Italijanski obračunski tečaji

Obračunski tečaji italijanskih državnih železnic so sedaj določeni tako-le: 100 Kč je 65'85 lire, 1 danska krona 3'87, 1 RM 7'90 lire, 100 din 46'50, 100 lejv 11'00, 100 Ks (slovaških) 65'85, 1 švedska krona 4'80, 100 šv. fr. 460'00, 1 pengö 5'68, 1 dolar 20 lir, 1 zlati frank 6'207 lire.

Italijanom se je posrečila iznajdba, s katero se more pri proizvodnji cementa uporabljati namesto črnega premoga, ki ga mora Italija uvažati, rjavi premog slabše kakovosti.

Na otoku Ischia so začeli Italijani s poskusi, da bi tamkajšnje tople vrelce izkoriščali za ustano-vitev tovarne za pogonsko silo. Vrtanja so dala dobre rezultate.

Obseg zunanje trgovine med Italijo in Švedsko se je povečal od 58 milijonov kron v l. 1935. na 84 milijonov v l. 1939.

Politične vesti

Bolgarski zunanji minister Popov je ob zaključku debate o prestolnici besedi podrobno navedel smernice bolgarske zunanje politike. Med drugim je dejal, da je Bolgarska storila vse potrebno, da bo ohranjena nedotakljivost bolgarskega ozemlja, hkrati pa je tudi izrazila svojo željo, da ostane izven konflikta. Glede bolgarsko-jugoslovanskih odnosov je izjavil, da se ti razvijajo v znaku najbolj pristranskega prijateljstva. Tudi bolgarsko-turški odnosi so še nadalje prijateljski. Ob koncu svojega govora je Popov omenil sestanek kralja Borisa s Hitlerjem. Ta sestanek je najboljši dokaz prijateljskih simpatij, ki vežejo Bolgarsko z Nemčijo. Glavni cilj bolgarske politike je, da se ohrani mir, in ne samo mir Bolgarske, temveč vse južnovzhodne Evrope.

V madžarskem parlamentu je zastopnik puščičastih križev poslanec Zoltan Mecko govoril z velikimi simpatijami o Jugoslaviji ter naglasil svoje zadovoljstvo nad prijateljstvom, ki veže obe državi. Najpovedal je, da v kratkem obišče večja skupina madžarskih parlamentarcev Beograd, da poglubi prijateljske odnose z Jugoslavijo. Njegova izjava je bila tudi v drugih političnih madžarskih krogih sprejeta z odobravanjem.

V Romuniji so 1. decembra na 22. obletnico združitve Transilvanije z Romunijo imeli dan žalosti

zaradi izgube romunskega ozemlja. Na zborovanjih so govorniki poudarjali, da Romunija nikdar ne bo pozabila poldruga milijona Romunov, ki so prišli pod tujo oblast. Romunija pa upa, da bo novi red v Evropi v resnici postavljen na narodnostno načelo in da bo priznana pravica vsakega naroda do samoodločitve.

Ameriški listi poročajo, da se v Romuniji umori politikov nadaljujejo. V zadnjih dveh dneh da je bilo zopet 29 ljudi ubitih, med njimi tudi bivša ministra Gigurtu in Bratianu.

Podpredsednik romunske vlade Horia Sima je podpisal dekret, s katerim se razpušča legionarska policija. Do razpusta te policije ni prišlo z lahkoto ter se je policijski poveljnik v Bukarešti upri, ko je bil odstavljen. Toda gen. Antonescu ni odnehal in Sima se je moral vdati. Vseeno pa ni bila legionarska policija popolnoma razpuščena, temveč bo del te policije ostal, toda njegovo delovanje bo omejeno samo na Bukarešto.

Večina uradnikov romunskega poslanstva v Londonu je po umoru v Zilavi odstopila. V Londonu pričakujejo, da bodo ti uradniki ustanovili odbor »Svobodne Romunije«, ki bo deloval enako kakor odbor generala De Gaullea.

Alfred Rosenberg je v predavanju v Parizu o francoski revoluciji razvijal naslednje misli o sedanji vojni: 2. avgusta 1914. se je začela svetovna vojna med zlatom in krvjo. Vojna 1939./40. je nadaljevanje tega boja. Boj za zlato in zlato veljavo je v prvi vrsti svetovno-nazorni boj. Nar. socialistična revolucija je v l. 1940. izsilila zgodovinsko odločitev. To se prvo iz temeljev vse obsegajočega svetovnega naziranja rojeno ljudsko gibanje, ki pa ima istočasno najmočnejši vojni instrument v rokah. Na čelu tega gibanja je najmočnejša osebnost, ki jo je Nemčija kdaj koli rodila. Notranja sila Nemčije sloni na biološki oživitvi značaja 80 milijonskega naroda. Ta 30letna vojna med krvjo in zlatom, vojna med 18. stoletjem francoske revolucije in 20. stoletjem narodno socialistične revolucije se mora in se bo nehala z zmago krvi.

Kljub slabemu vremenu se nadaljujejo boji na vsej fronti v Albaniji. Grki poročajo, da napredujejo na vsej črti. Na levem krilu so pri mestu Premetiju zasedli nove pozicije ter je sedaj cesta iz Argirokastra do pristanišča Santi Quaranta pod obstrlom grških topov. Odpor italijanskih čet na tej fronti je zelo močan.

178. italijansko uradno poročilo pravi, da so italijanske čete odbile silovite grške napade in da so s protinapadi vrgli sovražnika nazaj na njegove izhodne točke. Grki so imeli težke izgube, posebno na kri-lju 9. italijanske armade.

Grško poročilo pa pravi, da napredujejo grške čete po osvojitvi Podgradca v smeri proti Elbasanu. Druga poročila poročajo, da so prišle grške čete že zelo blizu Elbasana. Na drugih bojiščih je položaj v glavnem neizpremenjen.

Iz Afrike se poroča, da pripravljajo na libijskem bojišču tako Italijani ko Angleži velik ofenzivo.

Vesti o uporu Albancev Italijani odločno zanikujejo in jih označujejo kot izmišljotino.

Agencija Stefani poroča, da si je 20 tujih častnikov v poziv italijanskih oblasti ogledalo italijanske ladje, ki so bile pri Sardiniji v boju z angleškimi in da tuji novinarji niso mogli na nobeni ladji konstatirati kakega zadetka. Tudi niso videli nobenega ranjenca.

Grki poročajo, da so njih čete prodrle že severno od Podgradca ter zasedle važne gorske višine.

Atenski radio je poročal, da so Grki trdno odločeni, da se bore do zmage in je njihov cilj, doseči, da Italijani izpraznijo Albanijo.

Angleži so močno bombardirali Valono in Napoli.

Nemci poročajo, da so nemške podmornice in nemška letala napadla z velikim uspehom neki angleški konvoj trgovskih ladij ter potopile samo 2. decembra ladij z nad 160.000 tonami.

Angleži poročajo, da so njih bombniki napadli več nemških ladij ob norveški obali ter nekatere tudi potopili. Močno so tudi bombardirali nemško podmorniško oporišče v Lorlentu.

Francoska vlada v Vichyju je razpustila občinske svete v Toulousi, Arlesu in Toulonu.

Šef-admiral Združenih držav Severne Amerike Starke je izjavil, da bodo imele Združene države, ko se bo izvedel sedanji načrt povečanja ameriške mornarice, najmočnejše vojno brodogradnjo na svetu. Štelo bo 32 velikih oklopnih, 18 matičnih ladij za letala, 91 križark, 325 rušilcev, 185 podmornic in 15.000 letal.

Novi mehiški predsednik general Camaco je prisegel v nedeljo pred mehiškim kongresom. Dosedanji predsednik Cardenas je nato izročil novemu predsedniku svoje posle.

KNJIGA O OSNOVNIH TRGOVSKIH NAČELIH

Konzorcij »Trgovskega lista« je izdal in založil delo znamenitega ameriškega trgovskega publicista

H. N. CASSONA:

BUSINESS

Knjiga vsebuje 16 osnovnih nauk o pravilni trgovni. Vsak trgovec z astri pa trgovski narasčaj mora prebrati to knjigo. Knjiga se naroča pri upravi »Trgovskega lista«, Ljubljana Trgovski dom. Telefon štev. 47-61 * Cena knjige din 20.— Trgovska združenja in sole dobe zaupen popust. Naročite zaumentno knjigo takoj!

Denarstvo

Uradni tečajji za december

Minister za finance je predpisal za december naslednje uradne tečajje:

1 napoleon	din 350—
1 zlata turška lira	398 30
1 angleški funt	214—
1 ameriški dolar	55—
1 kanadski dolar	54—
1 nemška marka	17 82
1 belga	7 13
1 pengó	8 65
1 brazilski milreis	2 90
1 egiptovski funt	213—
1 palestinski funt	212—
1 urugvajski pezoz	18 50
1 argentinski pezoz	12 60
1 čilski pezoz	1 25
1 turška papir lira	34—
100 francoskih frankov	118—
100 švicarskih frankov	1276—
100 italijanskih lir	228 80
100 nizozem. goldinarjev	2365—
100 bolgarskih levov	46—
100 romunskih lejv	28 50
100 danskih kron	860 35
100 švedskih kron	1310—
100 norveških kron	1012 50
100 pezet	510—
100 drahem	42—
100 čeških kron	150 50
100 slovaških kron	150—
100 finskih mark	110—
100 iranskih (perz.) rialov	100—

Tem tečajem je že prištet pribitek (»prime«).

Francoski denarni obtok

Razvrednotenje denarja v svetovni vojni je odpravilo iz prometa novce po 1 in 2 santima. Sedanja vojna pa je isto usodo pripravila tudi 5 stotinkam, znanim pod imenom »sou«. S 1. januarjem 1941. pade sou iz prometa. Do takrat je treba vse te novce položiti pri Francoski banki. Z odpravo souja se zaključuje dolgo poglavje francoske valutne zgodovine, saj je bil sou stoletja denarna enota revnejšega prebivalstva. Sedaj je postal žrtev napredujočega razvrednotenja denarja. Dobiček za francosko vlado je v tem, da bo dobila večjo količino niklja.

Razvrednotenje franka se je pokazalo vidno tudi v določbi, da se v javnem knjigovodstvu knjiži le še 1/10 franka, torej ne več tudi v stotinkah. Finančni minister more celo predpisati, da se knjiženja izvrše le v frankih in polfrankih. Najmanjša denarna enota je torej v Franciji odslej 10 stotink.

Novo določbe za delniške družbe v Franciji

V Franciji so bile izdane zopet nove določbe o delniških družbah. V bodoče mora voditi vsako delniško družbo upravni svet, ki mora imeti od 3 do največ 12 čla-

nov, Predsednik upravnega sveta opravlja funkcije generalnega direktorja. Ena in ista oseba, ki ima bivališče v Franciji, ne sme biti v

več ko 8 družbah upravni svetnik. Osebe nad 70 let pa smejo biti največ v dveh družbah upravni svetniki. Predsednik upravnega

sveta se po zakonu smatra kot trgovec, za katerega v primeru konkurza podjetja veljajo določila konkurznega zakona.

Predavanje prof. Bergiusa

S proizvodnjam umetnih surovin bo Nemčija razbila blokado

Prof. dr. Friedrich Bergius, ki je dobil Noblovo nagrado za svoja kemična odkritja in ki je izumitelj postopka za pridobivanje sintetičnega bencina, je imel v Zagrebu veliko in odlično obiskano predavanje o nemški proizvodnji umetnih surovin. Iz njegovega predavanja posnemamo po zagrebških listih naslednje misli.

Za človeštvo so posebno važne one surovine, ki so potrebne za prehrano, obleko, obutev, promet in narodno obrambo. V državah, kjer ni dala narava teh surovin in ki so zaradi blokade zaprte od drugih držav, skušajo kemiki umetno ustvariti državi potrebne surovine.

V Nemčiji se je že davno občutila potreba, da se poveča proizvodnja kmetijskih pridelkov za prehrano. Julius v. Liebig je iznašel umetno gnojivo in z njim se je donos nemške zemlje silno povečal. Njegovi iznajdbi in iznajdbi drugih nemških učenjakov se mora Nemčija zahvaliti, da ima danes zadosti živil. Nemcem se je posrečilo, da so začeli pridobivati iz zraka dušik, ki je za umetna gnojiva odločilne važnosti.

Nato je govoril predavatelj o drugi surovini, ki je ima Nemčija v veliki meri, to je o premogu, ki je posebno važen za pridobivanje bencina. Prvotno so smatrali bencin kot postranski predmet, ki so ga uničevali, da ne bi mogel škodovati. Pred 50 leti kapitanji ladij bencina sploh niso hoteli prevajati zaradi njegove velike vnetljivosti. Z razvojem motorizacije pa je postal bencin nakrat iz postranskega proizvoda glavni predmet. Dočim se je l. 1890. pridobivalo na vsem svetu le okoli 3 milijone ton bencina, je sedaj njegova proizvodnja narasla na 300 milijonov ton. Razvoj pa niti s tem še ni zaključen. Ker Nemci nimajo zemeljskega olja, oziroma le v prav neznatnih količinah, so začeli Nemci misliti na to, da bi umetno pridobivali bencin iz premoga. — Prof. Bergius je začel v ta namen s poskusi leta 1911. ter iznašel, da se more pridobivati iz premoga pod zvišanim pritiskom 200 atmosfer ter pri vročini 400 do

500 stopinj Celzija bencin. V začetku se je bencin pridobival na ta način le v majhnih količinah, že leta 1913. pa je bila izdelana tvorniška naprava za proizvodnjo 4000 litrov bencina. Proizvodnja bencina iz premoga je nato prevzela I. G. Farbenindustrie, ki je dosegla v l. 1930. že proizvodnjo 1,400.000 ton bencina, leta 1938. pa je ta proizvodnja narasla že na 2,700.000 ton. Sedaj za časa vojne je Nemčija to proizvodnjo še povečala ter je ta po nemških trditvah dosegla že tako velik obseg, da more pogrešati Nemčija tudi romunski bencin in da bo mogla sintetični bencin celo izvažati.

Premog pa ni važen samo za pridobivanje bencina, temveč se morejo iz premoga pridobivati tudi parafin ter maščobne kisline, iz katerih se izdeluje milo. Takšno milo se v Nemčiji danes tudi že izdeluje. Zelo verjetno je, je nadaljeval prof. Bergius, da se bo posrečilo pridobivati iz maščobnih kislin tudi umetno mast. Profesor Bergius je prepričan, da se bo kmalu posrečilo, da bodo mogli ljudje uživati mast, pridobljeno iz premoga.

Nato je govoril dr. Bergius o drugih važnih surovinah, ki se dobivajo iz karbida in acetilena. — Omenja bakelit. To je umetna smola, ki se pridobiva iz fenola, ki zopet nastaja iz katrana in formaldehida. Iz acetilena in karbida se pridobiva tudi umetni kavčuk, kateremu pravijo v Nemčiji buna (okrajšava za butadennatrium).

Sintetični kavčuk je rezultat 30letnega dela. Z velikim uspehom se uporablja danes umetni kavčuk tudi za pnevmatiko.

Veliki uspehi so se dosegli tudi s proučevanjem lesa. Prej se je uporabljati les samo kot kurivo in stavbeni material in deloma se je kemično predeloval s suho destilacijo, pri kateri pa se izkoristi le polovica lesa, druga polovica pa se izgubi v dimu. Les sestoji večinoma iz ogljikovih hidratov (dve tretjini) in lignina z drugimi primesmi. Celuloza je po svojem kemičnem značaju blizu škrobu in sladkorju. Učenjakom se je posrečilo, da so mogli iz lesa izdelovati sladkor, ki sicer še ne more služiti kot direktno živilo, ki pa je dobra hrana za blago, kjer se pretvarja v vitamine in druge hranilne predmete.

Iz lesa pa se morejo izdelovati tudi obleke. Tako se je pridobila iz lesa celulozna volna, iz katere se izdelujejo obleke. Proizvodnja te volne je v Nemčiji v polnem razmahu.

Na koncu svojega predavanja je dejal dr. Bergius, da se morejo tudi druge surovine uporabljati za izdelovanje umetnih surovin, ki se morajo sicer uvažati iz čezmorskih držav. More se govoriti zato o pravi revoluciji surovin, ki bo uničila monopolni položaj angleških držav in oprostila Nemčijo od blokade, s pomočjo katere hočejo Angleži danes premagati Nemčijo.

Seja nemško-jugoslovanske trg. zbornice

Pretekli teden je bila v Beogradu seja nacionalnega odbora Nemško-jugoslovanske trgovinske zbornice pod predsedstvom predsednika Živojina Nešića. Seje se je udeležil tudi gen. tajnik Nemško-jugoslovanske zbornice v Berlinu dr. Berthold.

Po pozdravu udeležencev je predsednik Nešić imel daljši govor, v katerem je poudaril veliko delo, ki ga je izvršila zbornica v

teku svojega šestletnega obstoja. Po ratifikaciji nemško-jugoslovanske trgovinske pogodbe v l. 1934. je zavzela zamenjava blaga med Nemčijo in Jugoslavijo zelo velik razmah. V jugoslovanskih gospodarskih krogih pa je v zvezi s tem nastala močna sprememba naziranja o trgovini z drugimi državami. Trgovinski odnošaji z Nemčijo so se razvili iz močne prvotne skepse v krepko sodelovanje. Nemčija

Tako dober tek vzbujajo

naravna Rogaška slatina, da so se po zgodovinskih podatkih prebivalci okolice za časa lakote v 30letni vojni izogibali, piti to vodo, ker jim je povzročila prevelik tek.

ni za Jugoslavijo samo pomemben trgovinski partner, temveč so iz nemške strani prišle tudi velike pobude za dvig naše gospodarske delavnosti. Predsednik Nešić je nadalje poudaril, da je Jugoslaviji dodeljen v okviru novega evropskega gospodarskega reda popolnoma določen delokrog, da pa bo Jugoslavija to mesto tudi ohranila, je potrebno, da se združijo vse ustvarjajoče sile Jugoslavije za korist domovine. Naši državi so danes vse možnosti, da se njeno narodno premoženje poveča. Najbolj enostavni pogoj za to je v pametni organizaciji gospodarstva in dela, da bo mogla Jugoslavija svojo gospodarsko organizacijo suvereno in vsak čas prilagoditi danim potrebam. V ta namen pa je tudi potrebno, da je aparat jugoslovanske trgovine v čim večjem redu ter enoten.

Nemško-jugoslovanska trgovinska zbornica se je razvijala vzporedno z razvojem nemško-jugoslovanskih trgovinskih odnošajev. To najbolj dokazuje dejstvo, da se je baš v tem času najbolj povečalo število članov zbornice ter doseglo impozantno višino. Zbornica bo zato morala ustanoviti nove oddelke.

Nato je vodilni uradnik zbornice poročal o delu zbornice in o njenih bodočih nalogah. Na koncu so dali nemški udeleženci več koristnih pobud za nadaljnje delo zbornice.

Svetovna proizvodnja pšenice

Po zadnjih računih Mednarodnega zavoda za kmetijstvo v Rimu je dala letošnja žetev pšenice le 385.000.000 proti 464.000.000 stotom lani ter 496 milijonom stotov v l. 1938. Proizvodnja je torej padla za 17 oz. za 22%. Zavod sporoča nadalje, da pa so druge žitarice, ki so važne za prehrano in krmo, dale dobro žetev. To velja zlasti za riž, ječmen, oves in koruzo. Tudi donos krompirja in stročnice je letos dober.

Amerika na prehodu

Ch. A. in M. B. Beard

(Nadaljevanje.)

Razen navajanja konkurenčne tarife, katere pomen je bil pa precej nejasen, niso imeli demokrati doslej na programu nobene važnejše točke, ki bi bila v nasprotju z republikanskim volivnim programom. Nadalje so demokrati omenjali, da so zoper konkurenco vlade privatnim podjetjem, z izjemo nujno potrebnih javnih del in ukoriščanja naravnih bogastev v občnem interesu. V vprašanju podpore brezposelnim so demokrati zagovarjali predlog, da se povečajo zvezni krediti tistim državam, ki te naloge ne bi zmogle same s svojimi domačimi sredstvi. V tem se niso nič razlikovali od republikancev. Prav tako ni bil nov njihov predlog, da se poskuša brezposelnost zmanjšati s skrajšanjem delovnih ur in delovnega tedna. Kako naj se to zgodi, je bilo na prepuščeno fantaziji čitateljev.

Nekoliko nove so bile naslednje točke. Demokrati so predlagali izvedbo zavarovanja za brezposelnost in starost z zakoni posameznih zveznih držav. (Republikanci so si to zamišljali po zasebnih pod-

jetjih.) Kmetom so demokrati obetali »učinkovito nadzorstvo nad presežki pridelkov, tako da bodo mogli naši farmarji polno izkoristiti naš domači trg,« in »vse potrebne ustavne ukrepe, ki naj zagotovijo našim farmarjem višje cene kot so pridelovalni stroški.« Tudi podrobnosti glede te obljube so ostale popolnoma nejasne.

Demokrati so pripisovali ves gospodarski polom slabemu republikanskemu gospodarjenju, držali so se pa vere v temeljno pravilnost kapitalističnega sistema. Da za bodočnost podobne zlorabe preprečijo, so predlagali, naj bi se uvedla obvezna registracija vseh oseb in koncernov, ki ponujajo delnice in obveznice v prodajo. Vabila za nakup bodo morala obsegati točne informacije glede bonitet, nagrade, investiranega kapitala in prodajalčevega dobička. Zagovarjali so regulacijo holding-družb, ki so prodajale vrednostne papirje v domačem meddržavnem prometu, regulacijo trgovanja z blagom in vrednotami itd. Tako so hoteli z odpravo nekaterih zlorab ameriškega gospodarstva odpraviti gospodarsko krizo in doseči ideal strankinega ustanovitelja Jeffersona: »Enake pravice vsem, nikomur privilegijev!«

Odločno so se med drugim izra-

zili za odpravo prohibicije. V zunanji politiki so se trdno držali tradicije in prakse. Kakor republikanci so bili tudi oni za to, da vstopi Amerika v svetovno razsodišče, za varstvo Kelloggovega pakta in za znižanje oboroževanja. Tudi oni so odločno zahtevali, da morajo države-dolžnice svoje dolgove poravnati. Razlikovali pa so se od republikancev po tem, da so odločno zahtevali neodvisnost Filipinov.

*

Kakšna je bila slika njihovega kandidata, ki so jo dali demokrati svojim volivcem? Franklin Delano Roosevelt je bil po očetu potomec zgodnjih nizozemskih priseljencev in po materi »prav tako odličnih kolonialnih prednikov«. Za to, da so zajeli irske, italijanske in nemške glasove, je bilo to ugodno in ni žalilo nobenega Anglo-amerikanca. Franklin je bil rojen »v krasni stari hiši nad Hudsonsko reko, obdani od drevja in z razgledom na travnik, kjer se je opravljala košnja že več ko sto let. Njegov boter je bil Elliott Roosevelt, edini brat Teodorjev« (ki je bil predsednik USA). Niso omenili sicer resničnega dejstva, da je bil Caius Sempronius Gracchus, mlajši sin Tiberija in Cornelije, tudi iz sorazmerno dobrega rodu.

Vendar »se celo tisti, ki najbolje poznajo Franklina D. Roosevelta, pogosto čudijo, kako more en človek tako popolnoma razumeti stališče kmeta in delavca, človeka z ulice in tistega na visokem položaju, ter more tako mirno, nepristransko in odločno zastopati pravice vsakega izmed njih in doseči pravico za vse.« To je bil problem socialne psihologije in demokratski slikalci so poskrbeli za odgovor.

Odgovor? »Kot deček je mladi Franklin brodil po gozdovih, čital v dobro založeni knjižnici, jahal konja in z živim otroškim zanimanjem spremljal upravljanje velike cvetoče farme... Jadral je in potoval s kolesom iz dežele v deželo... V šoli je postavljaj športne rekorde in se učil brez težav, a tudi brez navdušenja.« Očitno niso ponujali ljudstvu akademista, knjižnega dihurja. Njegov slavni bratranec Teodor ga je bil zgodaj naučil dobrega državljanstva in mladi Franklin je začel pridigati to doktrino. Pri tem »ni zanemarljiv bolj osebnih zadev, in kmalu potem ko je diplomiral (na Harvardski univerzi), se je poročil z gospodično Anno Eleanor Roosevelt, svojo daljno sorodnico in najljubšo nečakinjo predsednikovo (Teodorjevo). Ta je bil nevesti za

priču. S pravim rooseveltskim navdušenjem se je mlada žena vsa posvetila moževim interesom.« Izbran v državni senat »po močni podeželski večini« si je mladi vitez »pridobil ostroge kot silen liberalni voditelj...« Wilson Woodrow ga je imenoval za pomožnega tajnika v mornariškem ministristvu, tako da je R. »pomagal zmagati v vojni in je bil ves čas v dobrih odnošajih s 125 tisoči v mornarici zaposlenih delavcev.

Ob koncu svetovne vojne je bil F. D. Roosevelt narodna osebnost. Stranka ga je leta 1920. imenovala za podpredsedniškega kandidata. Vodil je volivno kampanjo po vsej državi »v avtomobilu, vlaklu in letalu«. Zadela ga je tragedija hude bolezni, prebil se je skozi vse njene težave in prišel iz nje pohabljen, toda zmožen za javno delo. Bil je z vsem srcem prišast napredne demokratske stranke, leta 1924. in 1928. imenoval Alfreda E. Smitha za predsedniškega kandidata, v pomoč Smithovi kandidaturi »je do kraja pokazal svoje prijateljstvo s tem, da je pristal na svojo kandidacijo za državo New York.« Kljub splošni veliki republikanski zmagi je dobil leta 1928. državo (New York) in bil še bolj zmagoslavno na novo izvoljen dve leti pozneje. (Dalje prih.)

Letošnji donos koruze manjši kakor se je pričakovalo

Iz Novega Sada poročajo, da bo letošnji donos koruze manjši, kakor pa se je pričakovalo. Po zasebnih cenitvah naj bi dala letošnja letina 56 milijonov stotov, dočim bo v resnici dala le 50 milijonov stotov. Manjši donos je povzročilo slabo vreme v oktobru. Nadalje poročajo iz Novega Sada, da je 28 do 30 odstotkov letošnje koruze slabe kakovosti. Ta koruza se bo mogla uporabljati le za krmljenje živine. Letošnja koruza se mora po mnenju strokovnjakov hitro porabiti. Zaradi deževnega vremena da so koruzo napadle žuželke. Tudi če bi se koruza uporabljala za mešanje s pšenično oz. krušno moko, bi ostalo za izvoz še okoli 2 milijona stotov.

Srednji mesečni tečaji za carinarnice

Finančni minister je odredil za december naslednje tečaje, po katerih bodo carinarnice pri določevanju osnove za plačilo skupnega davka na poslovni promet ter luksuznega davka preračunavale na dinarsko vrednost fakture, ki se glase na drugo valuto in ne na valuto države izvora blaga:

- 1 angl. funt po 165— din
- 1 ameriški dolar po 44'60 din
- 1 kanadski dolar po 44— din
- 100 švic. frankov po 1058— din.

Ti tečaji se ne uporabljajo, kadar se blago, ki se uvozi iz klirinških držav, fakture pa se glase na drugo valuto in ne valuto države izvora blaga, plača v devizah in ne po kliringu. V tem primeru veljajo uradni tečaji za december.

Mednarodni borzni indeksi

V primeri z letom 1927. (indeksna številka = 100) so bile zabeležene na glavnih svetovnih borzah naslednje tečajne indeksne številke:

	26. 8. 1939.	16. 11. 1940.	23. 11. 1940.
London	57'2	48'1	47'4
Berlin	47'9	65'8	68'8
Pariz-Lyon	48'2	65'4	63'6
Bruselj	29'8	45'2	44'2
Amsterdam	45'0	52'5	51'0
Curij	50'4	47'2	45'5
Milan	140'4	186'4	187'1
Stockholm	23'7	22'0	21'4
New York	75'4	78'0	76'7
Povprečni indeks	57'6	67'8	67'3

Velik pridelek krompirja

Lani je bilo v naši državi zasajenih s krompirjem 269.586 ha. Donos krompirja je bil lani 13,8 milijona stotov, oz. 52,1 stota na hektar.

Letos je bilo zasajenih s krompirjem 272.795 ha, donos pa je bil mnogo boljši ko lani. Ponekod je znašal na ha 80 stotov in tudi več, povprečni donos pa se ceni na 70 stotov. To bi pomenilo, da bi letos pridelali krompirja 19,1 mi-

Ze v 24 urah

barva, plesira in kemično s n a ži obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovrtnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 3
Telefon št. 22-72.

lijona stotov. Tako veliko nismo pridelali krompirja že 10 let. Največji donos je bil l. 1934., a še takrat smo pridelali krompirja le

18,4 milijona stotov. Letos je pridelek krompirja večji od lanskega za 5,3 milijona stotov, to je več ko za eno tretjino.

Kontrola nad izvozom leša odgodena do 31. XII.

Poročali smo, kakšna zmeda je nastala zaradi novih predpisov o izvozu leša, ki jih je vsebovala naredba o kontroli nad izvozom leša. Ta naredba je bila brez prehodnih določb in zato je bil hipoma ustavljen ves lesni izvoz.

Nato je bila izdana naredba o prehodnih določbah k prej omenjeni naredbi. Mislilo se je, da so s tem vse težave odpravljene. Toda ni bilo tako. Prehodne določbe so očitno temeljile na pogrešni predpostavki, da je pristojnost devizne direkcije Narodne banke za izdajanje prehodnih odobrenj prenehala. Stvarno se pa smatra Narodna banka tudi še nadalje pristojno za izdajanje prehodnih odobrenj ter je tudi v času po 20. novembru t. l. na prošnje zainteresovanih izdajala taka odobrenja. Ker naj bi se pa glasom navedenih naknadnih prehodnih določb s 1. decembrom t. l. vršilo izvozno carinjenje lesnih pošiljk brez izjeme samo na osnovi izvoznega potrdila Direkcije za zunanjo trgovino, so bili mnogi zainteresenti mnenja, da se zaradi izvoza leša sploh ni treba več obračati na devizno direkcijo Narodne banke. Zato se je bilo bati, da bi nastopile s 1. decembrom t. l. iste težave, kot so se tako neprijetno občutile že ob objavi naredbe o kontroli izvoza leša z dne 18. novembra t. l., ko so carinarnice nenadoma odklonile izvozno carinjenje lesnih pošiljk ter železniške postaje izvoznikom niso dovolile nakladanja, oziroma so zahtevale razložitev že natovorjenega blaga.

Zato so Zveza industrijcev in druge gospodarske organizacije (tako lesni odsek Zveze trg. združenj, Zbornice itd.) 28. novembra brzojavno opozorile Direkcijo za zun. trgovino na neobhodno potrebo, da se izvajanje novih predpisov o izvozu leša brezpogojno odgodi vsaj do konca leta. Obenem

smo kratkim potom zahtevali nujno sklicanje seje Stalne delegacije lesnega gospodarstva, ki je res bila v soboto dne 30. novembra t. l. v Beogradu. Stalna delegacija je soglasno usvojila stališče, da je treba izvajanje naredbe o kontroli izvoza leša brezpogojno odložiti. Na predlog Stalne delegacije lesnega gospodarstva je pomočnik ministra za trgovino in industrijo sklical za isti dan ob 12. uri popoldne konferenco s predstavniki Stalne delegacije, kateri so prisostvovali tudi pristojni funkcionarji Direkcije za zunanjo trgovino. Na tej konferenci so opozorile Zveze industrijcev na težke posledice, ki bi utegnile nastopiti za naš izvoz leša, ako se izvajanje naredbe o kontroli izvoza ne odgodi. Na splošno so opozorili na pomanjkljivost naredbe ter na nejasnost naknadno izdanih prehodnih določb, ki so povzročile dezorientacijo zainteresentov, ki si niso bili prav na jasnem, kako jim je v bodoče postopati radi gladke carinske odpreme lesnih pošiljk.

Po dolgotrajni razpravi je bilo zastopnikom Zveze z gotovostjo obljubljeni, da se bo njih zahtevi po odgoditvi izvajanja novih predpisov ugodilo ter da bo tozadevna naredba danes ali jutri objavljena v »Službenih novinah«. Do konca meseca decembra t. l. se bo torej mogel les izvažati na dosednji način s potrdilom o zavarovanju valute, ki ga izda pooblaščen denarni zavod na podlagi predhodnega odobrenja devizne direkcije Narodne banke. Interesenti, ki so na svojo prošnjo že prejeli izvozno potrdilo od Direkcije za zunanjo trgovino, bodo morali to potrdilo direktiji vrniti ter zahtevati povrniti plačane takse. Novi predpisi se bodo za enkrat izvajali le pri izvozu drv za kurjavo ter lesnega oglja.

Južno-afriška industrija in trgovina v vojni

Potrebe vojne so dale industriji Južno-afriške Unije močan vzgon. Šestnajst tvornic izdeluje samo čevlje za armado. Uporabljajo domače kože; 60% usnja je ustrojena doma, in upajo, da bo to število kmalu naraslo na 90%. Posebne vrste jekla, potrebno za opremo močno mehanizirane južno-afriške armade, se izdeluje v velikih državnih tvornicah jekla v Pretoriji. Zaradi svojega razvitega rudarstva ima Unija obilo izvežbanega delavstva za eksplozivne snovi. Zadnje čase je južno-afriški odbor za vojne potrebe oddal velika naročila za ureditev obrežnih obrambnih postojank. Naročil je tudi množico vseh vrst motornih vozil pri 43 tvornicah. Vsega skupaj je odbor samo v prvi polovici tekočega leta izdal 13 milijonov funtov.

Razvila se je tudi trgovina, posebno preko Atlantika. Neka plovbena družba je morala zgraditi 6 novih hitrih ladij za prevoz potnikov in blaga za redno štirinajstdnevno službo. V prvem letu voj-

ne je vrednost ameriškega izvoza v Unijo dosegla 21.000.000 funtov (1939. l. je bila vrednost 17.345.000 funtov). V prvih šestih mesecih tega leta je kupila Amerika v Južnoafriški uniji blaga v vrednosti 2.026.000 funtov, kar je več kakor celo leto 1938. (šele 1936. leta je Unija prvič prodala Ameriki blaga za več kakor 1 milijon funtov).

Najboljši odjemalci Unije so slej ko prej Vel. Britanija in njeni dominioni in kolonije. V prvih šestih mesecih 1940. leta je Unija kupila za več ko 21.037.000 funtov blaga v Vel. Britaniji. Kljub vojni se promet vzdržuje. V prvem polletju tekočega leta je 1.200 angleških in tujih ladij priplulo v Mizni zaliv (Table Bay) proti 1.039 v istem času lanskega leta. Od teh 1.200 je bilo 327 tujih ladij. Tonaža izkrcanega blaga je bila 923.000 t v primeri s 762.000 tonami leta 1939.

Velika Britanija je velik odjemalec citron in oranž, katerih se 75% proda preko morja. Razen tega se je Anglija pogodila, da bo prevzela vsó proizvodnjo volne za ves čas vojne in še eno leto kasneje, ter ves južnoafriški presežek koruze. Izvoz posušene sady je bil do konca julija vreden 10.748.589 funtov nasproti 9.104.500 funtom v istem razdobju l. 1939. Državne in privatne žage delujejo s polno kapaciteto, da nadokna-

dijo izpad norveškega in finskega leša.

O splošnem dvigu blagostanja Južnoafriške unije v vojni pričajo sledeče številke: Uvoz se je povečal za 10 milijonov, izvoz za 7 milijonov funtov. Obdačenje zlatih rudnikov je dalo 9.500.000 funtov več in doseglo 26 milijonov funtov. Celotna proizvodnja zlata v tekočem letu bo preseгла lansko za 100 milijonov funtov. Pri razpisu notranjega vojnega posojila je bilo v prvih štirih dneh prodanih obveznic za 15 milijonov funtov.

Doma in po svetu

Za praznik zedinjenja je objavil »Hrvatski dnevnik« uvodnik, v katerem je zlasti naglasil naslednje misli: Dejstvo, da je moglo priti do sporazuma, dokazuje možnost notranjega sodelovanja in solidarnosti proti tujini. Misel državne zajednice Hrvatov, Srbov in Slovencev ima svojo upravičenost ne le v jezikovni sorodnosti vseh treh narodov, temveč tudi v zajednici naših skupnih interesov. Hrvati so se potrebe te zajednice vedno zavdali.

Večina bolgarskih dnevnikov se je v lepih besedah spominjala našega praznika zedinjenja ter pri tem zlasti poudarjala važnost sklenjenega prijateljskega pakta, ki omogoča, da se vsa sporna vprašanja rešijo v miru in soglasju.

V Ljubljani je umrl zdravnik dr. Tone Jamar, znan po svoji veliki srčni dobroti. Posebno med svetovno vojno je mnogo storil za naše vojake. Bodi mu ohranjen svetel spomin!

Dr. Henrik Steska je bil imenovan za rednega profesorja na juridicni fakulteti v Ljubljani. Priznanemu slovenskemu upravnemu juristu ter našemu odličnemu sotrudniku k imenovanju naše iskrene čestitke!

Za našega trgovskega delegata pri francoski vladi v Vichyju je bil imenovan dr. Mirko Mrmolja. Cestitam.

Madžarski listi poročajo iz Berlina, da bo baje že v kratkem prišlo do novega nemško-ruskega sestanka, da se zlasti do konca razčisti italijansko-ruska vprašanja. Voditelji nemškega Kulturbunda z načelnikom dr. Seppom na čelu so bili odlikovani z redom Jugoslovanske krone in sv. Save.

Novo veliko kolodvorsko poslopje je bilo na dan zedinjenja blagoslovljeno v Skoplju. Poslopje je zelo razkošno in bo imel kolodvor dva velika in pokrita perona. Kdaj pa bo dobila Ljubljana nov kolodvor? Ljubljana, ki ima mnogo večji promet, bi ga tudi mnogo bolj potrebovala.

Temeljni kamen za novo gledališko poslopje je bil položen v Sarajevu na dan državnega praznika. V zunanem ministrstvu so se začela pogajanja z nemško delegacijo o ureditvi obmejnega prometa. Med drugim se bo obravnavalo tudi vprašanje zatiranja tihotapstva ter ureditev veterinarskih vprašanj.

V Kranjski industrijski družbi na Jesenicah bodo te dni prižgali drugi plavž, ki je popolnoma domače delo. Z novim plavžem se bo zvišala proizvodnja železa v Jugoslaviji za nad 30.000 ton letno. 1300 milijonov levov izrednih kreditov za bolgarsko vojsko je zahtevalo vojno ministrstvo od soobranja.

Egiptska vlada je v Rimu protestirala zaradi italijanskih bombnih napadov na gosto obljudene egiptске naselbine.

Po večdnevnom bivanju v Ankari se je turški poslanik v Nemčiji vrnil v Berlin.

Predsednik Roosevelt odpotuje na dvotedensko inšpekcijsko potovanje po Karibijskem morju, kjer si bo ogledal pomorska oporišča, ki jih je odstopila Vel. Britanija Združenim državam.

Maršal Petain bo v Versaillesu slovesno ustoličen kot državni poglavar Francije ter bo nato imel svojo stalno rezidenco v Versaillesu.

Angleški minister za prehrano Woolton je prepovedal vsak uvoz sady v Anglijo razen pomaranč in limon. Uvažati se smejo samo problematični, ki so neobhodno potrebni za nadaljevanje vojne. Minister je nadalje izjavil, da bo najbrže moral znižati količino slanine, ki jo dobivajo Angleži za zajutrak.

Reuter poroča, da so angleški lovci dosegli sestrelili 3000 nemških letal. Največje izgube je imelo nemško letalstvo v avgustu, ko je bilo sestreljenih 1096 aparatov. Angleži pa so v tem času izgubili 850 letal, vendar pa se je 415 plovilov rešilo.

Nemška bombardiranja angleških mest se sistematično nadaljujejo.

Znova je bilo silno bombardirano mesto Southampton, kjer je bila tudi po angleških poročilih napravljena velikanska škoda. V mestu so po poročilih ameriških novinarjev cele gore razvalin. Sicer pa je po teh bombnih napadih manjša dejanska škoda, kakor se pričakuje, ker napadajo nemški letalci ponoči, ko se zelo zmanjša možnost dobrega merjenja. Tako poroča švicarski poročevalec lista »Neue Zürcher Zeitung«, da je obiskal mesti Coventry in Birmingham, ki sta bili zelo bombardirani od nemških letalcev. Dopisnik trdi, da so industrijska podjetja od bombardiranja malo trpela in da so mnoga ustavila obratovanje samo zato, ker so bili pretrgani električni vodi in poškodovane vodovodne cevi. Ker pa je bila ta škoda kmalu popravljena, so mogle tovarne tudi začeti znova obratovati. Velika škoda pa je bila narejena v stanovanjskih mestnih delih. Bombardiranja so torej imela po mnenju švicarskega dopisnika predvsem ta namen, da vplivajo psihološko na prebivalstvo in zlomijo njegovo odpornost. Pripominjajo, da so bili Nemci zaradi tega švicarskega poročila zelo nejevoljni ter je »Frankfurter Zeitung« zaradi tega švicarski list zelo ostro napadla.

V boju z angleškimi letalci je padel nemški major Wiecek, poveljnik nemške eskadrole Richthoffen. Cepprav je bil star šele 25 let, je postal že major, zaradi svojih izrednih letalskih uspehov. Nemci pravijo, da je sestrelil 56 angleških letal.

Na majorja Quislinga je bil v Friedrikstadu na Norveškem izvršen bombni napad v hipu, ko se je vračal Quisling z nekega zborovanja. Atentat pa se je pone srečal.

V Washington je prišla angleška finančna delegacija, da ugotovi, koliko je še britanskega premoženja v Združenih državah Sev. Amerike in da najde finančno možnost za nadaljnje nabave orožja in ladij v Združenih državah.

Kanadski ministrski predsednik King je izjavil, da bo trajala sedanja vojna še več let. Nadalje je izjavil, da je pričakovati, da se bo vojna razširila še na druge države, na kar pa je Vel. Britanija pripravljena.

Anglija je pretekli teden izdala vsak dan za vojne stroške nad 12 milijonov funtov.

Kitajci poročajo o veliki zmagi, ki so jo dosegli po tridnevni borbi in s protinapadom na 250 km dolgi fronti v provinci Hopej. Japonci so imeli v teh bojih 12.000 mož izgub in so se morali umakniti. Zmago je potrdil maršal Cangkajšek v posebnem govoru na Kitajce.

Na japonski posebni vlak, v katerem so se vozili japonski in kitajski uradniki z od Japoncev zasedenega ozemlja, je bil izvršen atentat, da je vlak iztril. Nad sto oseb je bilo ubitih in ranjenih.

Zunanja trgovina

Italijansko-jugoslovanski stalni gospodarski odbor, ki bi se moral sestati že v jeseni, se letos najbrže sploh ne bo sestal, temveč šele v sredi januarja. Sestanek je bil vedno znova odložen, ker so bili tako naši člani odbora ko italijanski preveč zaposleni z drugimi posli.

Direkcija za zunanjo trgovino je sklenila z Nemčijo pogodbo o dobavi buš Nemčiji. Buše bomo dobavljali v zaklanem stanju.

Izvoz debelih svinj, ki je bil ustavljen od oktobra do 1. decembra, je sedaj zopet prost in se bo začel normalno razvijati.

Kanadski finančni minister je prepovedal zaradi zavarovanja valute uvoz mnogih predmetov iz držav, ki niso v sklopu britanskega imperija. Med drugim je prepovedan tudi uvoz avtomobilov iz U. S. A.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce,

da so v prejšnjem mesecu dostavljeni plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga!

Za čuvanje pravice zavarovanec do pokojnine je potrebno, da so zavarovalni prispevki dejansko plačani!

To opozorilo je smatrati kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopuščajo odlašanja.

Koliko trgovcev gre na letni dopust in odmor?!
1—2%!! Vsi drugi pa se mučijo in delajo brez ozira na zdravje!
Zato vsaj doma pijte
RADENSKI ZDRAVILNI VRELEC
Istega z rdečimi srci,
našo najboljšo prirodno mineralno vodo. Zdravje in užitek!